

Novák Mihály (1957–1961)

Őn 1957-től volt Kollégiumunk tagja. Tehát rögtön az 1956-os újjáalapítás utántól. Meddig?

1961-ig. Visszajöttem ősszel az egyetemre és a nevem nem volt kiírva a Bolyai Kollégiumban. Azelőtt ugyanis ott laktam. Eötvös-kollégistaként viszont végig itt laktunk szemben a Bolyai épület első emeleti folyosójának a végén. Később igazgatóknak, Grasselly Gyula bácsinak, sikerült elérnie, hogy a Batthyány utcában egy magánházban kaphasson helyet az Eötvös Kollégium, de akkor én már nem voltam tag.

Jártam a Batthyány utcai épületben. Ma óvodaként üzemel. Kert is van, amit állítólag annak idején a kollégisták műveltek.

Mindenesetre jobban lehetett lakni, mert a Bolyai épületben csak két szoba volt. Egy nyolcágyas és egy tízágyas. Közte meg a könyvtár. Bár vécé volt, de fűrdőhelyiség nem. A Bolyai épületben a mi emeletünkön a Ságvári Gimnázium tantermei voltak. A folyosó végi ajtó után jöttünk mi. A ságvárisok persze élték a gimnazisták életét, emlékszem a becsengetésekre. Furcsának tartották, hogy mi ott vagyunk, az ajtónk ugyanakkor soha nem volt zárva. Akkoriban több épületben szolgálati lakások voltak, azokban lakók gondnoki feladatot láttak el. Számunkra előnyös volt, hogy a tantermek téli és nyári szünetben üresek voltak, a vizsgaidőszakban beülhettünk tanulni.

Többször hallottam már, hogy bár a Kollégiumnak nem akárki lehetett tagja, de kifejezetten volt egy holdudvara, akik bejártak, akik a közösség részét alkották.

És akik sokszor bent aludtak. Többször jöttem úgy haza, hogy volt valaki az ágyamban.

Úgy hallottam, hogy a soha nem zárt ajtó pedig kifejezetten rossz pont volt a hatalom szemében, amely nem szerette az elitkollégiumot.

Különböző egyetemi potentátok többször meg akarták szüntetni a Kollégiumot. Grassellynek ki kellett állni és megvédeni bennünket, annak ellenére, hogy néha okot adtunk a támadásra. Fiatalság, bolondság... Igen, az, hogy itt egy válogatott társaságról volt szó, az sokak számára önmagában véve irritáló volt. Hisz az törvénybe volt foglalva, hogy van egy élcsapat, már politikai értelemben. No de az, hogy itt volt egy Kollégium, amelynek a tagjait a munka és a tudás alapján válogatták össze, az bizonyos helyeken kérdéseket vetett fel. „Könnyű nekik, hisz válogatott csapat!” – mondták. A kötelező kollégiumi nyelvtanulás, a kutatásban való részvétel és más speciális kollégiumi tevékenység azonban meghozta az elismerést. Ugyanakkor, mint említettem, a Bolyai-épületben a Kollégiumnak nem volt fürdőszobája és emeletes ágyakon aludtunk. Persze, a válogatásból, a bölcsészek és TTK-sok együttlétéből fakadóan párját ritkította a gondolkodásmód, csipkelődés, eszmecsere, vita, világmegváltás. Ebből fakadt az, hogy a Kollégiumnak holdudvara volt, más hallgatók szívesen jártak be. Szellemileg szabadok

voltunk. Nem emlékszem, hogy bármi visszafogott volna attól, hogy másképp lássuk a világot, mint a hivatalos, tanított verzió, de arra sem, hogy akár csak két-három kollégista összedugta volna a fejét, hogy akkor most szervezkedjünk. A társaság nagyon be volt fogva a tanszékeken. Például két bölcsező a diplomamunkájukkal együtt doktorált. Az pedig igen kemény munka volt. A vegyészeknél este 6-7-8-ig tartottak a laboratóriumi gyakorlatok, gyakran szombaton és vasárnap is bejártunk a tanszékekre. Persze, akkor még nem volt kreditrendszer. Kötött tanulmányi rend volt, nem lehetett csellengeni.

Grasselly nemcsak elvárásokat támasztott, hanem segítséget is nyújtott. Összehozta a két felet, a tanszéket és a kollégistát, nyelvtanárokat szerzett.

A mai Eötvös-estéknek volt korábban ilyesmi funkciója. Mondhatni, hogy lehetett olyan témákról és úgy beszélni, amiről és ahogy máshol nem lehetett?

Igen, volt ott a hivatalos politikai állásfoglaláson messze túlmenő véleménycsere. Más világ volt, akkoriban a rendőrök meg-megkergették a népet, szaladtunk az állomás melletti kocsmából hazafelé, szétszéledt a társaság egy pillanat alatt. Nyilvánvaló, hogy az ilyen eseteket véleménycsere követte.

Én úgy tudom, hogy, ahogy a pesti Eötvös József Collegiumnak, úgy a szegedi testvéreinek is, legalábbis az 1946-os megszűnéséig a középiskolás tudós tanárok képzése volt a célja. Az újjáalakításnál tűnt ez el, alakult át?

Úgy van, a Kollégium feladata elsősorban a tudós tanárok képzése volt, hogy segítsenek a tehetséges gyerekek felkarolásában. Hadd mondjak ennek fontosságáról egy példát. Bay Zoltán, amikor – úgy emlékszem – a '70-es évek végén hazalátogatott, eljött Szegedre is, hogy újra lássa az Eötvös Loránd Kollégiumot, amelyben tanított. A Kollégium már a mostani helyén volt. A látogatás hírére mind az 1946 előtti, mind az 1956 utáni tagok közül sokan eljöttek, és nagyon kellemes beszélgetés alakult ki. Elmondtam a tájékoztatómat a Kollégium életéről, eredményeinkről. Bay végighallgatta az egészet, majd egy apró (de annál súlyosabb) megjegyzéssel élt: „Az Eötvös Kollégium legfőbb célja újra lehetne a tudós tanárok képzése, ahogy az eredetileg is az volt, lenne rá igény ma is.” Ez a feladat és cél szerintem ma fontosabb, mint korábban volt.

Hogy működött annak idején a felvételi. Formalizálva volt?

Nem. Nemcsak olyan értelemben nem, hogy felvételi papírokat kellett volna kitölteni, hanem olyan értelemben sem, hogy aki ilyen vagy olyan eredményt ért el, azt kötelező lett volna felvenni. Ebben is Grasselly Gyula kapcsolatai segítettek. Mindenkit ismert. Ha egy nevet javasolt valaki (akár egyetemi oktató, akár kollégista), akkor ő az illetőről mindent megtudott, és el tudta dönteni, hogy idevaló-e.

Úgy tudom, hogy 1971-73 között volt igazgató. Hogy lett a kollégistából későbbi igazgató?

Grasselly Gyula 1966-ig volt igazgató, őt Huhn Péter követte. Grasselly azonban továbbra is szemmel tartotta a Kollégium életét. Neki sikerült elérnie a bővítést

1971-ben. Nagyon szíven viselte a Kollégium ügyeit, saját gyermekének tekintette, hiszen ő járta ki az újjáalakítást 1956-ban. Huhn Péter csodálatos ember volt. Nagyon szerette a hallgatóságot, és mi is szerettük. Tanszékvezetői megbízása azonban jelentősen megnövelte a feladatait, a Kollégium bővítése újabb szinttel, és a létszám növelése 36 főre, újabb feladatot jelentett volna. A változtatás igénye miatt az illetékesek körülnéztek, és valami miatt én maradtam fent a rostán. Nagyon megtisztelő volt a felkérés, egy-két nap gondolkodás után igent mondtam. Hallgatóként itt éltem a Kollégiumban, három évig kollégiumi titkár voltam. Az igazgatói bemutatáshoz Gyula bácsi megszervezett egy taggyűlést, amelyen elmondta a bekövetkező fejlemények okait és céljait, én elmondtam néhány alapelvet. Egy-két nap múlva a diákvezetőkkel beszéltem, hogyan látják a Kollégium helyzetét, hogyan képzelik el a teendőket. Ezután egy közgyűlésen ismertettük a közös véleményünket. Megerősítettük, hogy kötelező a nyelvtanulás, a tanszéki kutatómunka, a Kollégiumban szervezett előadásokon–beszélgetéseken való részvétel. Igazgatói szobára nem tartottam igényt, és mivel a közelben dolgoztam, nem jelentett gondot, hogy bármikor bejőjjek a Kollégiumba. Utólag is mondhatom, hogy sokféle egyetemi teendőm közül, a szakmán kívül, ez volt a legértelmesebb, legtartalmasabb.

Hogyan került sor az igazgatói tisztség továbbadására?

Amikor kiderült, hogy lehetőségem van egy kanadai tanulmányútra, szóba került, hogy mi lesz a Kollégiummal. Már korábban volt egy segítőm, Nagy Géza, aki bár pesti volt, itt tanított a szegedi Bölcsésztudományi Karon is, úgy emlékszem, hogy korábban a pesti Eötvös Collegiumnak is tagja volt. Nagy segítség volt nekem bölcsész vonalon, és kézenfekvő volt, hogy neki adjam át a teendőket arra az időre, amíg távol vagyok. Ebben ő is és az egyetem illetékesei is partnerek voltak. Amikor visszajöttem, más, újabb elfoglaltságaim mellett nem tudtam tovább vállalni a Kollégium vezetését. Nagy Géza is eltávozott Szegedről és sok eszmecsere után indítványoztam, hogy Hatvani László vegye át az igazgatói teendőket. Ezzel szakítottunk azzal a hagyománnyal, hogy csak volt tag lehet igazgató.

Van egy érzékeny pont, ha a Kollégium hagyományait nézzük. Úgy tartjuk számon, hogy Kollégiumuk 1931-óta létezik, miközben tudjuk, hogy tíz évre megszűnt. Ezért kérdőzem, hogy az 1956-ban újjászervezett Kollégium mennyiben felelt meg elődjének, mennyiben annak folytatása, mi folytatódott és mi nem? Van, aki újjáalakulásnak, van, aki megalakulásnak nevezi. A '46 előtti diákokkal volt kapcsolatuk? A Kollégium hivatalos történetéből az tűnik ki, hogy a tízéves kimaradás ellenére a hagyomány, a szellemiség folytatódott és nekem úgy tűnik, hogy ennek garanciája egy személyben Grasselly Gyula lehetett, aki a kimaradás előtti Kollégium tagja volt, az újjáalakítást pedig ő járta ki, majd lett az újjáalakult intézmény első igazgatója.

Ennél azért több szál is volt. Az egyetemen maradt több aktív ember, aki a kimaradás előtt szegedi Eötvös-kollégista volt: Kecskeméti István, Dombi József,

Szőkefalvi Nagy Béla, Szalay László. Ők gyakran felbukkantak azokon az előadásokon, beszélgetéseken, amelyeket annak idején Gyula bácsi szervezett. Aztán ott volt a könyvtár, amelyet a tízéves szünet ellenére nem hordtak szét. A könyvekben úgy tudom, hogy ma is benne van a korábbi Eötvös Kollégium pecsétje. Azért annak megvolt a hangulata és varázsa, amikor ezeket a könyveket forgattuk. Tehát a hagyományok folytatása nem egyetlen embernek, vagy csak a jogfolytonosságnak volt köszönhető.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*